

STORTINGET

Innst. 27 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:144 S (2021–2022)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om
Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Mímir Kristjánsson, Seher Aydar og Hege Bae
Nyholt om å sikre reell streikerett

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, gjennomgå bruken av tvungen lønnsnemnd. Gjennomgangen bør gjentas rutinemessig.
2. Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, fremme forslag som sikrer kontradiksjonsrett, slik at begge parter blir hørt og får si sin mening før en konflikt stanses med tvungen lønnsnemnd.
3. Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, gjennomgå bruken av tvungen lønnsnemnd og fremme forslag som sikrer at tvungen lønnsnemnd ikke kan brukes på en måte som kan undergrave streikeretten. Målet er at pågående konflikter ikke stoppes, med mindre det er helt nødvendig.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 17. mars 2022 om statsrådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 30. mars 2022 følger vedlagt.

Som ledd i komiteens behandling av representantforslaget ble det åpnet for å komme med skriftlig innspill.

Følgende leverte skriftlig innspill:

- Samfunnsbedriftene.
- Juridisk rådgivning for kvinner (JURK).
- Norsk Sykepleierforbund.
- Lederne.
- Unio.
- YS.
- Næringslivets Hovedorganisasjon.
- Norsk Industri.
- Landsorganisasjonen i Norge.
- Privatperson.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tuva Moflag, Runar Sjøstad, Trine Lise Sundnes og Torbjørn Vereide, fra Høyre, Henrik Asheim, Anna Molberg og Aleksander Stokkebø, fra Senterpartiet, Anja Ninasdotter Abusland og Per Olaf Lundteigen, fra Fremskrittspartiet, Dagfinn Henrik Olsen og Gisle Meininger Saudland, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Kirsti Bergstø, og fra Rødt, Mímir Kristjánsson, viser til Representantforslag 144 S (2021–2022) fra stortingsrepresentantene Mímir

Kristjánsson, Seher Aydar og Hege Bae Nyholt om å sikre reell streikerett, samt statsrådets svarbrev av 30. mars 2022.

I forslaget blir det satt frem forslag om at Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, gjennomgå bruken av tvungen lønnsnemnd, og at gjennomgangen bør gjentas rutinemessig.

Videre foreslås det at Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, fremme forslag som sikrer kontradiksjonsrett, slik at begge parter blir hørt og får si sin mening før en konflikt stanses med tvungen lønnsnemnd.

I tillegg foreslås det at Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, gjennomgå bruken av tvungen lønnsnemnd og fremme forslag som sikrer at tvungen lønnsnemnd ikke kan brukes på en måte som kan undergrave streikeretten. Målet er at pågående konflikter ikke stoppes, med mindre det er helt nødvendig.

Komiteen viser til statsrådets svarbrev og støtter at det er partene i arbeidslivet som har ansvaret for lønnsfastsettelsen gjennom forhandlinger. Det er også partene som må sørge for å bruke kampmidlene de har til rådighet, som streik og lockout, på en forsvarlig måte. Det er viktig at partene planlegger streik og lockout slik at det ikke oppstår fare for liv og helse. Som en del av denne forsvarligheten forstår komiteen det dithen at på samme måte som at den ene part under en konflikt plikter å behandle dispensasjonssøknader, plikter den andre å ta i bruk den arbeidskraft som stilles til dispensasjon som følge av dette. Et forbud mot streik eller lockout gjennom tvungen lønnsnemnd er en siste utvei for å beskytte liv og helse dersom partene selv ikke klarer eller ønsker å ta ansvar for konflikten og konsekvensene av den.

Statsråden understreker at departementet i lang tid har hatt dialog med partene i arbeidslivet om disse spørsmålene. Videre at det er viktig å fortsette dialogen med partene om hvordan det kan unngås å måtte gå til inngrep i konflikter og ta i bruk tvungen lønnsnemnd.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, viser til at det understrekes i svarbrevet at det ikke er aktuelt å gjøre noe på dette feltet uten at det skjer i samråd med partene. Signalene fra partene i dialogen departementet har hatt så langt, er at dagens system i hovedsak fungerer godt, og at det ikke er ønskelig at myndighetene skal regulere dette ytterligere.

Statsråden varsler i sitt svarbrev at hun vil fortsette dialogen med partene om alternativer til bruk av tvungen lønnsnemnd. Foreløpige signaler er at partene er fornøyde med systemet, og at eventuelle endringer må foretas i tett dialog med partene. Til syvende og sist er det partene selv som har ansvar for å gjennomføre streik og lockout på en måte som gjør inngrep unødvendig.

Flertallet mener at det i tråd med den norske modellen påhviler partene et stort og viktig ansvar i å finne løsninger i tariffoppgjørene. Partssamarbeidets spesielle karakter og forhandlingspartenes rett til automati tilsier at Stortinget ikke pålegger særskilte prosesser mellom partene. Det finnes allerede medbestemmelsesarenaer hvor partene på sentralt nivå håndterer slike spørsmål.

Flertallet forutsetter at forvaltningen, før en konflikt stanses med tvungen lønnsnemnd, skal sørge for at saken er så godt opplyst som mulig og i tråd med forsvarlighetskravene Stortinget har vedtatt. Det faglige rådet statsråden får, før det tas en beslutning om tvungen lønnsnemnd, må belyse alle relevante spørsmål og bygge på korrekt faktum. I saksbehandlingen både hva gjelder alvorlige samfunnsmessige konsekvenser og fare for liv og helse, bør det også inngå en undersøkelse av om velferdstjenester overholder forsvarlighetskravene Stortinget har vedtatt. Dette har både statsråden og embetsverket gitt uttrykk for at ligger som forventning til det helsefaglige rådet som gis Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Flertallet foreslår derfor at Representantforslag 144 S (2021–2022) ikke vedtas.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til skriftlig innspill fra LO i forbindelse med behandlingen av Representantforslag 144 S (2021–2022), hvor LO uttrykker støtte til intensjonen til forslagsstillerne, men ikke til at forslagene i seg selv bør vedtas av Stortinget. Dette flertallet er enig i de skriftlige innspillene fra LO. Dette flertallet viser videre til svarbrev fra statsråden, hvor statsråden forsikrer om at departementet har tett dialog med partene om hvordan man kan unngå inngrep i konflikter og bruk av tvungen lønnsnemnd, og hvor statsråden formidler at partene i dialog med departementet har gitt uttrykk for at det ikke er ønskelig at myndighetene skal regulere dette ytterligere.

Dette flertallet viser videre til skriftlig innspill fra YS og Unio, som også er positive til å intensivere den pågående dialogen i trepartssamarbeidet. Partene bør finne frem til regler som så langt som mulig sikrer at vedtak om tvungen lønnsnemnd fattes på et mest mulig riktig grunnlag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter ikke forslagene som blir fremmet i representantforslaget. Disse medlemmer ser ikke at problematikken med tvungen lønnsnemnd brukes «for ofte», og da først når det står om liv og helse.

Komiteens medlem fra Rødt viser til svarbrevet fra statsråden, der hun understreker at det ikke er aktuelt å gjøre noe på dette feltet uten at det skjer i

samråd med partene. Dette medlem ser seg nødt til å presisere at forslagsstillerne aldri har ment at systemet med tvungen lønnsnemnd skal gjennomgås eller endres uten partene. I forslagene står det at regjeringen skal gjennomgå bruken av tvungen lønnsnemnd og fremme forslag, i samarbeid med partene. Dette medlem viser videre til at statsråden sier at signalene fra partene i dialogen departementet har hatt så langt, er at dagens system i hovedsak fungerer godt, og at det ikke er ønskelig at myndighetene skal regulere dette ytterligere. Dette medlem viser til at det er flere eksempler på fagforeninger som har et annet syn, og som ønsker både en gjennomgang av dagens system og en såkalt kontradiksjonsrett før en streik blir stoppet med tvungen lønnsnemnd – Norsk Sykepleierforbund, Unio, Lederne og YS uttrykker støtte til forslagene i høringssvarene. Og det er en rekke eksempler fra media på fagforeningsledere som er bekymret for den reelle streikeretten, og som har tatt til orde for å se på ordningen. Leder i El og IT Forbundet, Jan Olav Andersen, sa til avisen Klassekampen at når staten griper inn med tvungen lønnsnemnd, så blir utfallet så å si alltid til arbeidsgivers fordel, og at det derfor kan være en idé å endre måten lønnsnemnd fungerer på. Dette sa Andersen etter at Stein Lier Hansen i Industri og Energi sa offentlig at det må være legitimt å sidestille streik og lockout. Og senest i fjor sa lederen i Fagforbundet, Mette Nord, etter at streiken i private omsorgsbedrifter ble stoppet, at hun er kraftig provosert over NHOs opptreden i konflikten, fordi NHO burde ha søkt om dispensasjoner, og at de ved å ikke gjøre det setter hele streikeinstituttet i fare. Videre utdypet Nord at det er tydelig at NHOs strategi har vært å provosere frem tvungen lønnsnemnd. Dette medlem viser også til fagforeningsledere i Fagforbundet som nylig rykket ut i Klassekampen og sa at de mener at streikeretten er svekket, at bruken av tvungen lønnsnemnd de siste årene har endret grunnlaget for når myndigheten kan gripe inn og stanse en streik, og at en gjennomgang med partene er nødvendig.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, gjennomgå bruken av tvungen lønnsnemnd. Gjennomgangen bør gjentas rutinemessig.»

«Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, fremme forslag som sikrer kontradiksjonsrett, slik at begge parter blir hørt og får si sin mening før en konflikt stanses med tvungen lønnsnemnd.»

«Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, gjennomgå bruken av tvungen lønnsnemnd og fremme forslag som sikrer at tvungen lønnsnemnd ikke kan brukes på en måte som kan undergrave streikeret-

ten. Målet er at pågående konflikter ikke stoppes, med mindre det er helt nødvendig.»

Dette medlem viser til den ordinære spørretimen onsdag 12. oktober 2022, der statsråd Ingvild Kjerkol stilte som stedfortreder for statsråd Marte Mjøs Persen i replikkveksling om dette forslaget. Dette medlem spurte statsråd Kjerkol om regjeringen virkelig er så sikker på at arbeidsgiverne ikke spekulerer i tvungen lønnsnemnd, at den ikke er villig til å støtte det forslaget som Rødt har fremmet, om å ha en grundig gjennomgang av bruken av tvungen lønnsnemnd for å sikre at det ikke blir spekulert i, og at ikke streikeretten blir begrenset. På dette svarte statsråd Ingvild Kjerkol følgende, for ordens skyld siterer dette medlem hele svaret:

«Siden jeg er en blek erstatning for arbeidsministeren, vil jeg ikke kommentere konkrete forslag som er blitt fremmet i andre sammenhenger. Da kan jeg fortå inn på et annet konstitusjonelt ansvarsområde og ikke kunne gi tilstrekkelige vurderinger. Det ber jeg om forståelse for.»

Videre sier statsråden:

«Det har vært dialog mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet og partene over tid. Jeg synes det er viktig at denne dialogen fortsetter, at man gjennomfører den med basis i forslag om hvordan man kan sikre at tvungen lønnsnemnd ikke blir utfallet av en arbeidskonflikt, og at man bør ha en gjennomgang og se på viljen til å søke om og gi riktige dispensasjoner, slik at partene har mulighet til å forhandle med framdrift når man har en konflikt.»

Det er særlig den siste delen av svaret dette medlem er opptatt av. Dette medlem tolker statsråd Ingvild Kjerkols svar dithen at regjeringen vil diskutere konkrete forslag med partene om hvordan man kan hindre tvungen lønnsnemnd. Dette medlem synes det er veldig viktig at det som kommer ut av dialogen, og forslagene, blir presentert for Stortinget og alle som er bekymret for den reelle streikeretten.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sammen med partene gjennomgå forslag om hvordan man kan sikre at tvungen lønnsnemnd ikke blir utfallet av en arbeidskonflikt, og hvordan man kan bruke dispensasjoner slik at partene har mulighet til å forhandle med framdrift når man har en konflikt, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, gjennomgå bruken av tvungen lønnsnemnd. Gjennomgangen bør gjentas rutinemessig.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, fremme forslag som sikrer kontradiksjonsrett, slik at begge parter blir hørt og får si sin mening før en konflikt stanses med tvungen lønnsnemnd.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, gjennomgå bruken av tvungen lønnsnemnd og fremme forslag som sikrer at tvungen lønnsnemnd ikke kan brukes på en måte som kan undergrave streikeretten. Målet er at pågående konflikter ikke stoppes, med mindre det er helt nødvendig.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sammen med partene gjennomgå forslag om hvordan man kan sikre at tvungen lønnsnemnd ikke blir utfallet av en arbeidskonflikt, og hvordan man kan bruke dispensasjoner slik at partene har mulighet til å forhandle med framdrift når man har en konflikt, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:144 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Seher Aydar og Hege Bae Nyholt om å sikre reell streikerett – vedtas ikke.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 25. oktober 2022

Kirsti Bergstø

leder

Trine Lise Sundnes

ordfører

